Kata Dalström: Tal på första maj 1895

Talare
Kata Dalström
Författare och politiker

Datum
1 maj 1895

Omständigheter
Social-Demokraten 2/5 1895

Öfver hela den civiliserade världen firas Frihetens, Jämlikhetens och Broderskapets heliga vårfest första maj. – Äfven vi här uppe i höga norden, de yttersta förposterna i frihetskämparnas djupa leder, vilja tillsammans med våra bröder i främmande land, på l:sta maj, arbetets söners dag, fira denna fest.

Det dröjde länge – alltför länge innan proletariatets föraktade söner och döttrar vaknade upp – kände skammen af att bära de bojor som sedan århundraden nedtryckt dem till jorden – fjättrat anden vid gruset och hindrat dem att varda fria till själ och kropp. Ändtligen spred sig dock ett skimmer från den strålande frihetens sol till oss, vi började vakna äfven vi, och med uppvaknandet följde äfven känslan af skam öfver den förnedring hvari öfverklassen hållit vara själar och kroppar fångna. Äfven vi började inse, att så får det ej längre vara, så kan det ej längre vara, äfven vi ha rätt att fordra en människovärdig tillvaro, äfven vi har rätt till de själsodlande njutningar som stärka tanken och vidga vara vyer, och så kunde äfven vi inregistreras i arbetarkårens djupa leder – inregistreras som en länk i den mäktiga kedja som med starka band knutits från land till land af proletariatets söner och döttrar, och som väl smider kädjor åt själfviska herrar, men skänker frihet och lycka åt millioner och åter millioner arbetsslafvar i jordens alla länder.

Då krafvet på en lagstadgad arbetsdag först som ett frihetens fältrop höjdes från Paris, fattade alla proletärer genast hvad saken gälde och år ifrån år ha leden tätnat, år ifrån år har de klassmedvetna arbetarnas skaror blifvit djupare, fordringarna på normalarhetsdag allt kraftigare – till dess man ej längre skall kunna, skall våga motsätta sig fordran härpå – fordran på nödig hvila åt kroppen – utveckling åt själen. Öfverklassens förkämpar, själfviskhetens dubbade riddare utan fruktan, utan tadel (naturligtvis) säga att arbetaren

behöfver ej mera fritid än han nu har, han behöfver ej odla sin själ, han har haft alldeles för god tid därtill i skolan och genom det myckna tidningsläsandet. Det är arbetarnas kroppar, vi vilja ha, deras seniga muskler vi behöfva i den kamp vi där ofvanpå kämpa för vår tillvaro, kämpa om makten sins emellan, deras själar ha vi ej bruk för, ergo är det bäst för oss, att de få så liten tid som möjligt till själsodlande arbete. Vi handla från vår synpunkt sett fullt konsekvent. Vi ha hand om kapitalet och vi bruka det äfven så som vi för godt finna. Nå om herrarna säga så, hvad säga proletariatets söner och döttrar? Deras svar har redan afgifvits. De organisera sig och i tätt slutna led gå de att gent mot kapitalisterna uppställa sina fordringar, och göra dem gällande.

Och dessa fordringar komma att utan prut genomdrivas. Fordran på en lagstadgad normalarbetsdag på 8 timmar, som skänker åt kroppsarbetets utöfvare tid till andlig utveckling, tid till familjelif, tid till att vara människa helt och fullt och ej blott och bart ett arbetsdjur i kapitalets tjänst. Men för att kunna gifva tillbörlig kraft åt våra fordringar, fordras en järnfast organisation, först när denna är genomförd kan segern bli vår.

Det borde anses vara lika stor skam för våra dagars arbetare att ej stå med i sina respektive fackföreningar, som det i forna dagar ansågs för en outplånlig skam att ha slafmärket inbrännt på sin panna! Och den arbetare, som ej helt och fast sluter sig till de organiserade arbetarnas skara, är ovärdig att kallas en fri, själfständig arbetare.

Men om det är nödvändigt för männen att organisera sig, att fordra kortare arbetstid, är det nu oafvislig plikt för kvinnorna; de ha ej blott sina egna kroppar att vårda, utan äfven kommande släktens – och mot dessa är det de ha heliga, oafvisliga plikter – plikten att ge dem sunda kroppar med starka nerver, och plikten att utdana deras själar. Med ett ord, hos kvinnorna ensamt, hos dem hvilar kommande släkten, och därför måste kvinnorna kämpa mer än männen för ernåendet af normalarbetsdag, måste fullt och klart fatta, att krafvet på lagstadgad normalarbetsdag är en lifssak för hela proletariatet. De måste inse att kvinnorna af all kraft äro skyldiga att deltaga i kampen härför; de måste inse, att de ha plikten, ej blott för stunden, utan ännu mera för framtiden. Om det är af vikt för mannen, är det det ännu mer för kvinnan att få god näring, tillräcklig hvila och tillfällen till andlig utveckling!

Men äfven ur en annan synpunkt än för hälsans skull är det af största vikt att

kvinnorna organisera sig, komma in i männens fackföreningar! Saken gäller här både männens och kvinnornas gemensamma inträssen, ehuru en hel del män och kvinnor ej till fullo inse detta.

Om kvinnorna förbli oorganiserade, kunna de naturligtvis ej få så höga arbetslöner, hvem bryr sig om dem, man ej behöfver frukta!! Arbetsgifvarne anställa då så mycket som möjligt de hjälplösa kvinnorna i sin tjänst, skaror af män bli arbetslösa och så klaga dessa sedan öfver att kvinnorna äta ut dem. Ja väl, klagan är riktig – men mannens oefterrättliga uppfattning af kvinnans ställning är också skulden till, att kvinnorna så litet slutit sig till fackföreningsrörelsen, vårt enda stöd, vårt fasta hopp i striden mellan arbete och kapital. Hjälpen edra systrar i striden, tänken ej blott på eder själfva, utan tänken äfven, bröder, på att hvad ni göra för kvinnorna, göra ni för eder själfva. Så länge ej den tanken fattat fast fot bland eder, komma kvinnorna att i endast ringa antal sluta sig till edra fackföreningar till oändlig skada för hela partiets utveckling.

Utomlands är ej förhållandet så. I Tyskland och England äro männen fullt medvetna om att de måste ha kvinnorna med sig i striden för frihet, jämlikhet och broderskap och i Tyskland har regeringen visat kvinnorna den uppmärksamheten ”att förbjuda dem deltaga i några som hälst politiska föreningar”, likasom ordningens upprätthållare därute nu af all makt söka krossa arbeterskornas fasta organisationer, genom att utan tvekan, på ett eller annat sätt, förpassa dem till fängelserna, och ej färre än 10 af de bästa kvinliga talarna äro antingen redan i fängelse eller ådömas inom kort sådant, för det de vågat föra sina betryckta systrars talan!

En af de anklagade sade följande tänkvärda ord: ”De herrskande klasserna förstå väl att härur insupa det socialistiska giftet med modersmjölken och därför arbeta de af all makt att hindra oss”.

Men intet i världen skall hindra oss kvinnor att kämpa för normalarbetsdagen! Kämpen för Friheten, Jämlikheten och Broderskapets heliga sak, som gör hela mänskligheten till en enda stor syskonring.

Öfver hela den civiliserade världen firas Frihetens, Jämlikhetens och Broderskapets heliga vårfest första maj. Äfven vi här uppe i höga norden, de yttersta förposterna i frihetskämparnes tätnande leder, vilja tillsammans med

våra bröder i främmande land, på 1 maj, arbetets söners dag, fira denna dag. Det dröjde länge, alltför länge, innan proletariatets föraktade söner och döttrar vaknade upp, kände skammen af att bära de bojor som sedan århundraden tryckt dem till jorden, fjättrat dem vid gruset och hindrat dem att vara fria till kropp och själ.

Ändtligen spred sig dock ett skimmer från den strålande frihetens sol till oss, vi började vakna äfven vi och med uppvaknandet följde känslan af skam öfver den förnedring hvari öfverklassen hållit och allt fortfarande håller oss fångna.

Äfven vi började inse att så får det ej längre vara, äfven vi har rätt att föra en människovärdig tillvaro, äfven vi ha rätt till de själsodlande njutningar som står alla till buds.

Källa
Manuskript hämtat från Social-Demokraten 2/5 1895 (2025-09-29)

Taggar
1 maj, Första maj, Socialdemokraterna

URI
https://www.svenskatal.se/tale/kata-dalstrom-1-maj-tal-1895